

Polska

Sytuacja polityczna w Turcji po 15
lipca 2016 r. i wynikające z niej
konsekwencje dla gospodarki

2016-12-22 11:25:27

Po nieskutecznej próbie dokonania przewrotu wojskowego w Turcji w dniu 15 lipca 2016r., rząd Turcji wprowadził wiele nowych regulacji, które wpływają na podmioty gospodarcze. 21 lipca 2016 r. wprowadzono stan wyjątkowy na okres 3 miesięcy, zaś 21 października 2016 r. przedłużono stan wyjątkowy o kolejne trzy miesiące. W ramach stanu wyjątkowego rząd wydał 12 dekretów mających zapobiec ewentualnym ponownym przewrotom wojskowym poprzez zwalczanie organizacji Fetullaha Gulena - FETO, którą Sąd Najwyższy, uznał za odpowiedzialną zorganizowania zamachu stanu.

Działania rządu Turcji usankcjonowane dekretami były następujące:

- 23. 07 - zamknięcie szkół podstawowych i średnich założonych przez FETO,
- 27.07 - aresztowania wojskowych i poddanie straży przybrzeżnej pod kontrolę Ministerstwa Spraw Wewnętrznych,
- 31.07 - zamknięcie 3 stacji telewizyjnych, 23 stacji radiowych, 45 wydawnictw,
- 31.07 - zamknięcie szkół wojskowych oraz aresztowania około 1400 wojskowych i zmiany w strukturze Najwyższej Rady Wojskowej,
- 17.08 - aresztowania 2 tysięcy oficerów policji oraz setek członków Agencji Informacji i Komunikacji oraz zamknięcie Dyrektoriat ds. Telekomunikacji,
- 01.09 - wydalenie ze służby publicznej 40 tysięcy urzędników państwowych (w tym około 28 tysięcy z resortu edukacji, 7669 z policji, 2346 z uniwersytetów, 2108 z resortu zdrowi, 1642 z resortu finansów),
- 01.09 - wydanie zakazu orzeczeń sądowych o odroczeniu bankructwa firm,
- 01.09 - powołanie powierników wyznaczonych przez państwowy Fundusz Ubezpieczeń Depozytów i Oszczędności do zarządu firm podejrzewanych o powiązania z organizacją FETO,
- - zamknięcie około 15 stacji telewizyjnych (2 agencji informacyjnych, 10 dzienników i 3 wydawnictw),
- 29.10 - wprowadzenie zmian w zakresie działania straży miejskiej, jednostek policji i zasad wydawania paszportów,
- 29.10 - umożliwienie Prezydentowi powoływania rektorów uniwersyteckich bez konieczności konsultacji z pracownikami naukowymi uczelni,

- 22.11 - wydalenie ze służby publicznej 15500 żołnierzy, policjantów, pracowników ministerstw, uniwersytetów, Rady ds. Religijnych, telewizji państwowej, przy czym około 155 osób przywrócono do służby,
- 22.11 - zamknięcia 375 organizacji pozarządowych, głównie lokalnych, 7 gazet lokalnych, wydawnictwa i radia lokalnego,
- 22.11 - umożliwienie Radzie Ministrów odwołania lub przesunięcia daty strajku, jeśli strajk stanowiłby zagrożenie dla zdrowia lub bezpieczeństwa publicznego, zakłócał świadczenie usług transportowych lub pogarszał stabilność finansową państwa.

Szacuje się, że w sumie około 37 tysięcy osób z różnych środowisk, w tym gospodarczych, zostało aresztowanych, a 110 tysięcy osób wydalonych ze służby publicznej lub zwieszonych w wykonywaniu obowiązków służbowych.

W efekcie rozpoczęcia w dniu 1 września 2016 r. procesu przejmowania przez państwowy Fundusz Ubezpieczeń Depozytów i Oszczędności zarządu na firmami podejrzanymi o wspieranie organizacji FETO, nad około 500 firmami tureckimi ustanowiono kontrolę zarządczą Funduszu. Na liście przejętych firm znalazły się podmioty należące do tureckich holdingów: Boydak, Koza Ipek, Naksan, Akfa i Kaynak. Łączne aktywa wszystkich przejętych przez Fundusz firm wynoszą około 13 miliardów USD. Właścicielom tych firm zostały postawione sądowo zarzuty dotyczące wspierania FETO. W przypadku orzeczenia o winie, firmy zostaną sprzedane a wpływy ze sprzedaży trafią do budżetu państwa. Jednocześnie zostały zamrożone konta tych firm ale ich zobowiązania są regulowane. Wszystkie podmioty gospodarcze, którym postawiono zarzut powiązań z FETO, zostały wyłączone z możliwości udziału w zamówieniach publicznych. W wyniku tych działań, wiele firm tureckich podejmuje obecnie próbę przeniesienia firmy za granicę lub przynajmniej założenia oddziału zagranicznego firmy.

W efekcie niepewności gospodarczej w kraju oraz umacniającej się pozycji dolara na rynku międzynarodowym, lira turecka zaczęła szybko tracić na wartości. Szczególnie szybki spadek kursu liry nastąpił po wyborach w USA, ponieważ wygrana Donalda Trumpa dla wielu inwestorów oznaczała zmniejszenie aktywności gospodarczej firm amerykańskich i korporacji międzynarodowych na rynkach wschodzących. Jednocześnie zapowiedzi podnoszenia stóp procentowych przez Agencję Rezerw Federalnych USD umacniały pozycję dolara.

W 2016 r. lira turecka straciła ponad 17% swojej wartości w stosunku do dolara amerykańskiego. W styczniu 2016 r. kurs liry oscylował wokół wartości 3 liry za dolara, natomiast 20 grudnia 2016 r. dolar kosztował 3,5 liry tureckiej.

Rząd Turcji zareagował na spadający kurs liry za pośrednictwem Banku Centralnego. 31 października 2016 r. Bank Centralny celem zwiększenia podaży walut i płynności finansowej obniżył swoje rezerwy i wprowadził do obiegu ponad 1,3 miliarda USD. Następnie, w dniu 24 listopada br. Bank Centralny podjął następujące decyzje dotyczące stóp procentowych:

- podwyższenie stopy krótkoterminowej z 8,25% do 8,5%, przy czym stopa dla pożyczek długoterminowych została utrzymana na poziomie 7,25%,
- podwyższenie tygodniowej stopy REPO z 7,5% do 8%.

Ponadto, Bank Centralny obniżył minimalny wymagany dla banków poziom rezerw walutowych o 50 punktów bazowych, dzięki czemu około 1,5 miliarda USD zostało wprowadzone do obrotu.

Jednocześnie, na poziomie rządowym podjęto następujące decyzje w zakresie polityki finansowej i fiskalnej:

- przedłużono termin zapadalności kredytów eksportowych w walutach obcych o 3 m-ce,

- umożliwiono spłatę kredytów walutowych w lirach,

- ogłoszono abolicję podatkową dla wszelkiego rodzaju zaległości podatkowych i administracyjnych zaistniałych do końca czerwca 2016 r., co umożliwiło zatrzymanie w portfelach przedsiębiorstw 23 miliardów USD.

Po wyżej opisanej interwencji rządu i Banku Centralnego, lira zyskała nieco na wartości. Nie była to jednak sytuacja długotrwała. Po pojawieniu się zapowiedzi Parlamentu UE o możliwości zamrożenia negocjacji członkowskich Turcji w UE, kurs liry ponownie obniżył się.

W związku z postępującym spadkiem wartości liry, 9 grudnia br. Prezydent Turcji Recep Tayip Erdoğan wezwał publicznie naród do wymiany oszczędności walutowych oraz złota na liry tureckie. Wiele środowisk gospodarczych przyłączyło się do apelu Prezydenta i przeprowadziło własne kampanie oferując zniżki na produkty lub usługi dla osób, które dokonają wymiany walut obcych na liry powyżej określonej kwoty. Giełda w Stambule oraz Poczta Turecka zmieniły sposób rozliczeń z dolarów na liry. Poczta turecka ogłosiła, że przewalutowała 172 mln USD i 20 mln EUR na liry w odpowiedzi na wezwanie Prezydenta. Dzięki instytucjom państwowym około 10 mld USD zostało przeliczonych na liry tureckie. Rząd wprowadził nakaz dokonywania wszystkich transakcji publicznych w lirach. W związku z tym, rozliczenia dotyczące procesów prywatyzacji, zamówień publicznych, realizacji projektów w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego realizowane są obecnie w lirach.

Po zainicjowaniu kampanii wyprzedaży walut kurs liry chwilowo wzrósł do poziomu 3,34 USD, ale w poniedziałek 12 grudnia br. ponownie wzrósł do poziomu 3,5 liry za dolara. Dodatkowo, umocnienie się dolara na skutek grudniowych podwyżek stóp procentowych w Stanach Zjednoczonych w drugim tygodniu grudnia przyczyniło się do zmniejszenia wartości waluty tureckiej.

Spadający kurs liry tureckiej nie wymusił jednak na Banku Centralnym Turcji podwyższenia stóp procentowych. W dniu 20 grudnia br. Bank Centralny ogłosił, że utrzymuje stopy procentowe na poziomie z 24 listopada br., argumentując, że spadek popytu powstrzymał negatywne ruchy walutowe wobec liry tureckiej oraz wzrost inflacji.

8 grudnia 2016 r. Rząd Turcji ogłosił szereg nadzwyczajnych działań na rzecz ożywienia gospodarki, która w ciągu ostatniego miesiąca została silnie dotknięta spadającym kursem liry. Ujemny wzrost PKB w trzecim kwartale br. – notowany w Turcji po raz pierwszy od siedmiu lat - uwidocznił wyraźne spowolnienie gospodarcze. W trzecim kwartale 2016 r. wzrost PKB wyniósł minus 1,8% w porównaniu do analogicznego kwartału roku poprzedniego. Nastąpił spadek wartości dodanej sektora rolnego o 7,7%. Obniżka w przemyśle wyniosła 1,4%, a w sektorze usług 8,4%. Wyłącznie w budownictwie utrzymał się wzrost i wartość dodana w tym sektorze wyniosła 1,4%. Konsumpcja gospodarstw domowych spadła o 3,2%, podczas gdy wydatki rządowe wzrosły o 23,8%, a nakłady brutto na środki trwałe zmniejszyły się o 0,6%. Eksport towarów i usług spadł o 7%, a import zwiększył się o 4,3%.

Wobec pogarszającej się sytuacji gospodarczej, 8 grudnia 2016 r. rząd pośpiesznie przyjął plan działań mających stymulować gospodarkę. Wprowadzono poniżej opisane mechanizmy wsparcia dla przedsiębiorstw.

- Nowa linia kredytowa o łącznej wartości 250 mld TL (68 mld EUR) dla małych i średnich przedsiębiorstw, która zostanie utworzona przez Funduszu Poręczeń Kredytowych.
- Fundusz będzie również udzielał gwarancji Skarbu Państwa dla kredytów eksportowych nawet do 100%.
- Program Ministerstwa Nauki, Przemysłu i Technologii polegający na udzielaniu kredytu innowacyjnym MŚP do maksymalnej kwoty 50.000 TL na okres 3 lat i bez konieczności spłaty w pierwszym roku. Według szacunków rządowych około 15.000 MŚP może pozyskać ten kredyt.
- Zwiększenie o 15% zasobów fundusz wspierającego sektor przemysłu, przy jednoczesnym obniżeniu podatku korporacyjnego.

- Refundacja podatku od wartości dodanej (VAT) pobranego przy sprzedaży obiektów budowlanych w 2017 roku.
- Odroczenie o 9 miesięcy terminu wpłat składek na ubezpieczenie społeczne należnych w pierwszym kwartale 2017 roku.
- Program Agencja Zatrudnienia (Iskur) na rzecz przeszkolenia 500 tysięcy osób i znalezienia im zatrudnienia w sektorze prywatnym.
- Kapitał Eximbanku, który wynosi obecnie około 3,7 mld USD, będzie stopniowo zwiększany. Bank będzie oferować zerowe oprocentowanie dla kredytów walutowych udzielonych tureckim firmom budowlanym działającym zagranicą aby kupowały towary i usługi na rynku krajowym.
- Redukcja wydatków publicznych, takich jak: koszty podróży, koszty nowych budynków i samochodów.

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**MINISTERSTWO
ROZWOJU**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego